

Celem projektu GEMTRA jest zbadanie doświadczeń związanych z zostaniem matką w Polsce, zarówno współcześnie jak i we wcześniejszych momentach społeczno-historycznych ostatniego półwiecza. Zasadniczo wiemy, że tak zwana tranzycja do macierzyństwa – czyli zostanie matką po raz pierwszy – jest punktem zwrotnym w życiu kobiety. Rodzicielstwo stanowi sygnał osiągnięcia przez jednostkę wieku dorosłego, a także ma kluczowy wpływ na inne decyzje życiowe, dotyczące m.in. pracy zawodowej czy migracji. W Polsce brakuje jednak badań pokazujących jak faktycznie przebiega proces tranzycji. Szczególnie niewiele wiemy o roli kontekstu społecznego, czyli tego, że macierzyństwo „dzieje się” w konkretnym momencie biograficzno-historycznym determinującym oczekiwania i wyzwania związane z zostaniem matką. Patrząc szerzej, chcemy wskazać na podobieństwa i różnice w biografiach, decyzjach i charakterystykach trzech pokoleń polskich matek.

Badania prowadzone w projekcie mają charakter jakościowy, a nasze respondentki docelowo reprezentują trzy pokolenia kobiet z danej rodziny. Po pierwsze, przeprowadzamy wywiady z kobietami, które mają od 19. do 29. lat i spodziewają się pierwszego dziecka. Po drugie, docieramy do ich matek i babć, z którymi prowadzimy rozmowy dotyczące zarówno ich przeszłych doświadczeń zostania matką, jak i oczekiwań związanych z tranzycją do roli babci czy prababci. W projekcie GEMTRA z respondentkami spotykamy się dwukrotnie w ramach tak zwanego badania podłużnego, co oznacza, że po upływie około 9 do 12 miesięcy ponownie przeprowadzamy wywiady z nowymi matkami, nowymi babciami i prababciami. Soczewka badania powtórnego pozwoli nam na skontrastowanie oczekiwań z okresu ciąży z faktycznymi doświadczeniami kobiet, których dzieci (oraz wnuki/prawnuki) przyszły niedawno na świat. W sumie przeprowadzimy ponad 100 wywiadów z Polkami w różnym wieku.

Poza zbadaniem procesu tranzycji, zastanawiać się będziemy na ile młode Polki odtwarzają wzory macierzyństwa poprzednich pokoleń, na ile zaś tworzą nowe wzorce polskiego macierzyństwa w XXI wieku. Przyjmujemy, że na przestrzeni badanych pokoleń zaszły szczególne zmiany społeczne, które sprawiły, że choć macierzyństwo było postrzegane jako oczywisty element życiorysu kobiet powyżej 40 oraz 60 roku życia (matki i babcie respondentek głównych), dla współczesnych dwudziestolatek zostanie matką jest bardziej kwestią indywidualnego wyboru. Przyjrzymy się także sile solidarności międzypokoleniowej, sprawdzając na ile młode matki korzystają z pomocy czy rad poprzednich pokoleń opiekując się dziećmi.